

Date: 13thJanuary-2025

**DAVLAT TILIDA RASMIY USLUBNING O'ZIGA XOSLIGI VA UNING TO'G'RI
QO'LLANILISHI**

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Davlat tilida rasmiy uslubning o'ziga xosligi, uning to'g'ri qo'llanilishi va rivojlanishi jamiyatda til siyosatining muhim jihatlaridan biridir. Rasmiy uslub, asosan davlat organlari, jamoat tashkilotlari, biznes sohasida va kundalik hayotda huquqiy, rasmiy xujjatlar, murojaatlar va e'londarda ishlatiladi. Bu uslubning asosiy vazifasi — aniq, to'g'ri va rasmiy bo'lishi, barcha tomonlarga tushunarli bo'lishi va huquqiy jihatdan to'g'ri bo'lishidir. Davlat tili sifatida o'zbek tilining rasmiy uslubda ishlatilishi esa o'ziga xos muammolarni keltirib chiqaradi. Bu maqolada davlat tilida rasmiy uslubning xususiyatlari, uning to'g'ri qo'llanilishi va bu jarayondagi muammolar va ularni hal qilish yo'llari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: davlat tili, rasmiy uslub, til siyosati, o'zbek tili, huquqiy hujjatlar, aniq va tushunarli til, tilni rivojlantirish.

Kirish

O'zbekistonda davlat tili sifatida o'zbek tilining qabul qilinishi va uning rasmiy ishlatilishi mamlakatning til siyosatining asosiy tamoyillaridan biridir. O'zbekiston Respublikasi 1991-yilda o'zbek tilini davlat tili sifatida qabul qilganidan so'ng, davlat organlari va boshqa tashkilotlarda o'zbek tilining keng qo'llanilishi talab etildi. Rasmiy uslub esa bu jarayonda muhim rol o'ynaydi, chunki rasmiy hujjatlar, arizalar, qarorlar, qonunlar, farmonlar va boshqa huquqiy matnlar aynan rasmiy uslubda yoziladi. Davlat tili siyosatining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi, o'zbek tilining rasmiy uslubda to'g'ri va samarali ishlatilishiga bog'liqdir.

Davlat tilida rasmiy uslubning to'g'ri qo'llanilishi, bir tomonidan, uning aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi, boshqa tomonidan esa fuqarolar va davlat organlari o'rtaсидаги samarali aloqalarni o'rnatadi. Shuning uchun, davlat tilida rasmiy uslubni to'g'ri qo'llashning amaliy ahamiyati katta. Biroq, amaliyotda bir qator muammolar mavjud, masalan, rasmiy uslubning chalkash ishlatilishi, tilning noto'g'ri tarjimasi yoki ba'zi so'zlarning mos ravishda ishlatilmasligi kabi masalalar. Shuningdek, davlat tilida rasmiy uslubni to'g'ri qo'llash uchun tayyorlangan mutaxassislar, normativ hujjatlar va ta'lim tizimi ham muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism

1. Rasmiy uslubning o'ziga xosligi

Rasmiy uslub davlat organlari va boshqa tashkilotlar tomonidan ishlatiladigan yozma yoki og'zaki til bo'lib, uning asosiy vazifasi aniq, rasmiy va huquqiy ma'lumotni uzatishdan iboratdir. Rasmiy uslubda tilning sodda, lekin aniq bo'lishi kerak. U tushunarli bo'lishi zarur, chunki hujjatlar ko'plab odamlar tomonidan o'qiladi va ularga qarorlar

Date: 13thJanuary-2025

chiquariladi. Shuning uchun, rasmiy uslubda ishlataladigan so‘zlar va ifodalar juda ehtiyyotkorlik bilan tanlanadi.

Rasmiy uslubda ishlataladigan so‘zlar va ifodalar ko‘pincha murakkab bo‘lishi mumkin, chunki ular ko‘pincha huquqiy va iqtisodiy jarayonlarni aks ettiradi. Ushbu uslubda ko‘pincha yuqori darajadagi rasmiylik va to‘g‘ridan-to‘g‘ri ifodalinish talab etiladi. Masalan, "Boshqaruv qarori" yoki "Muvofiqlashtirish bo‘yicha xat" kabi hujjatlar, aniq va tizimli tarzda yozilishi kerak.

2. Rasmiy uslubda tilning to‘g‘ri qo‘llanilishi

Rasmiy uslubda tilning to‘g‘ri qo‘llanilishi, o‘zbek tilining huquqiy va rasmiy hujjatlarda samarali ishlatalishini ta‘minlashni anglatadi. Bunda, birinchi navbatda, rasmiy hujjatlar yozishda to‘g‘ri grammatika, stilistika, leksika va sintaksis qoida va prinsiplari qo‘llaniladi. Rasmiy uslubda ko‘plab atamalar, izohlar va huquqiy terminlar ishlataladi, bu esa yozish jarayonida aniq va to‘g‘ri so‘z tanlashni taqozo etadi.

Rasmiy uslubda o‘zbek tilining ishlatalishida ba’zi qiyinchiliklar mavjud. Masalan, o‘zbek tilida ba’zi huquqiy atamalar va so‘zlar uchun aniq ekvivalentlar yo‘q, bu esa ba’zi hollarda rus yoki ingliz tillaridan tarjima qilishga olib keladi. Bu holat tilning to‘g‘ri qo‘llanilishini cheklaydi va rasmiy hujjatlarning to‘liq va aniq tushunilishiga to‘sinq bo‘lishi mumkin.

Rasmiy uslubda tilni to‘g‘ri qo‘llashda yana bir muhim jihat – bu tilning zamon talablari va texnologiyalariga moslashishidir. Elektron tizimlar va raqamlı platformalarda rasmiy uslubda ishlataladigan tilning o‘zgartirilishi, yangi terminlar va tushunchalar qo‘llanishi zarur bo‘lishi mumkin.

3. Davlat tilida rasmiy uslubning amaliy muammolari

Davlat tilida rasmiy uslubning qo‘llanilishida yuzaga keladigan muammolar ko‘plab faktorlar bilan bog‘liq. Birinchi muammo, ba’zan rasmiy uslubning haddan tashqari murakkab va tushunarsiz bo‘lishidir. Buning natijasida, fuqarolar huquqiy hujjatlarni to‘liq tushunmasligi mumkin, bu esa ularning huquq va majburiyatlarini noto‘g‘ri tushunishga olib keladi.

Ikkinchi muammo, tilning me’yorlari va standartlarining yetishmasligidir. Ba’zi hollarda, o‘zbek tilida ishlataladigan huquqiy atamalar va so‘zlar xalqaro standartlarga mos kelmasligi mumkin. Shuningdek, o‘zbek tilidagi rasmiy uslubni rivojlantirish uchun maxsus tayyorlangan materiallar, dasturlar va resurslar yetishmaydi. Bu esa tilning rivojlanishi va rasmiy ishlatalishiga to‘sinqlik qilmoqda.

Uchinchi muammo, davlat tilining rasmiy hujjatlarda faqatgina bir nechta holatda qo‘llanilishi va ko‘plab boshqa tillarning ishlatalishidir. O‘zbek tilining rasmiy uslubda yetarli darajada ishlatilmasligi, davlat tili siyosatini amalga oshirishda to‘siqlar yaratadi.

4. Davlat tilida rasmiy uslubni to‘g‘ri qo‘llashning istiqbollari

Davlat tilida rasmiy uslubni to‘g‘ri qo‘llashni rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak. Birinchidan, rasmiy uslubda ishlataladigan so‘zlar va atamalarni yanada to‘g‘ri va aniq belgilash zarur. Rasmiy hujjatlarni yozish uchun yangi me’yorlar, normativ hujjatlar va ish yuritish tartiblarini ishlab chiqish kerak.

Date: 13thJanuary-2025

Ikkinchidan, o'zbek tilini davlat tili sifatida rivojlantirishda texnik imkoniyatlarni kuchaytirish zarur. Bu, masalan, huquqiy terminologiya, tarjima va ta'lif dasturlarini ishlab chiqish va ularni keng tarqatish orqali amalga oshirilishi mumkin. Raqamli tizimlarda o'zbek tilining samarali ishlatalishini ta'minlash, davlat organlari va fuqarolar o'rtaсидаги aloqalarni yanada rivojlantiradi.

Xulosa

Davlat tilida rasmiy uslubning to'g'ri qo'llanilishi, o'zbek tilining jamiyatda va davlat organlarida samarali ishlatalishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Rasmiy uslubda tilni to'g'ri qo'llash, huquqiy hujjatlarning aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Biroq, amaliyotda ba'zi muammolar mavjud bo'lib, ularni hal etish uchun yanada zamонавија va samarali yondashuvlar ishlab chiqish zarur. Rasmiy uslubni to'g'ri qo'llash jarayoni, til siyosatini muvaffaqiyatli amalga oshirishga, o'zbek tilining rivojlanishiga va huquqiy tizimning samarali ishlashiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING "DEVONU LUGOTIT TURK" DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZHCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O 'ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLAR BILAN ISHLASHDA O 'ZBEK TILI ME'YORLARINI QO 'LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O 'ZBEKİSTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
- ['ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEKNOLOGIK IMKONIYATLARI](#) BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024
8. Oxunjonovna, B. D. (2024). O 'ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.
9. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S "DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.

Date: 13thJanuary-2025

10. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. Modern Science and Research, 2(10), 670-675.
11. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. Modern Science and Research, 2(10), 538-540.
12. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. PEDAGOGS jurnali, 14(1), 22-25.
13. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(9), 333-338.
14. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
15. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). Modern Science and Research, 3(2), 739-746.
16. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. Modern Science and Research, 2(4), 568-5672.
17. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in" Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. Journal of Higher Education and Academic Advancement, 1(2), 194-198.
18. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. Modern Science and Research, 3(1), 687-693.
19. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(3), 125-131.
20. Oxunjonovna, B. D., & Sadreddinovna, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In Uz Conferences (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).
21. Бободжонова, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. Журнал универсальных научных исследований, 2(5), 402-413.
22. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI","JANGCHI" LEKSEMALAR HAMDA "SAVDOGAR","SAYYOH" LEKSEMALAR ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMUY JURNALI, 4(4), 331-338.
23. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).
24. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.
25. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.
26. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.

Date: 13thJanuary-2025

27. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY TAJRIBALARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 44-49.
28. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO ‘ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 8-13.
29. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O ‘ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 38-43.
30. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 26-31.
31. Ikromova, S. A. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 99-104.
32. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 20-25.
33. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 29-35.
34. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 59-65.
35. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 93-98.
36. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 8-14.
37. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 63-68.
38. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 46-52.
39. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK YORDAMNING ASOSIY USULLARI: MASLAHATLASHUV VA TERAPIYA. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 87-92.
40. Ikromova, S. A. (2024). EMOTSIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIK TA’SIRI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 105-110.
41. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING DAVOLASH USULLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 75-80.

Date: 13thJanuary-2025

42. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИИ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 49-55.
43. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
44. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
45. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
46. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
47. Ikromova, S. A. (2024). JINSIY PSIXOLOGIYA: ERKAK VA AYOL PSIXOLOGIYASI FARQLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 277-282.
48. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIYADA ETIKA VA QONUNLAR: PSIXOLOGNING JAVOBGARLIGI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 265-270.
49. Ikromova, S. A. (2024). YOSHLAR VA PSIXOLOGIK KRIZISLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 283-288.
50. Ikromova, S. A. (2024). FREUD VA UNING PSIXOLOGIYA ILMIGA QO 'SHGAN HISSASI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 319-322.
51. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIY PSIXOLOGIYA: GURUHLAR VA IJTIMOIY TA'SIRLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 271-276.
52. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIY PSIXOLOGIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(1), 193-196.
53. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O 'QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 108-113.
54. Akbarovna, I. S. (2024). BOLALARING O 'QISH VA YOZISH KO 'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 120-125.
55. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA O 'YINLAR ORQALI O 'QITISH: AFZALLIKLAR VA USULLAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 126-131.
56. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 114-119.

Date: 13thJanuary-2025

57. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 7-13.
58. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 14-19.
59. Akbarovna, I. S. (2024). QAYTA ISHLASH JARAYONI, XOTIRA, FIKRLASH VA MUAMMONI HAL QILISH. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 32-37.
60. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIY DAVRANISHLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 26-31.
61. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 20-25.
62. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.